

3 KÁRNÁ ODPOVĚDNOST ČESKÉHO SOUDCE: POHLED KVANTITATIVNÍ

Po ukotvení českého kárného soudnictví do historického i soudobého institucionálního kontextu můžeme konečně přistoupit k empirické analýze kárných řízení s českými soudci, jež představuje jádro této knihy, a pokusit se odpovědět na otázku, zda přinesla Pospíšilova reforma kárného soudnictví ve střednědobé perspektivě očekávané zpřísnění kárného postihu českých soudců či nikoliv. Za účelem zodpovězení této otázky porovnáme výsledky ukončených kárných řízení se soudci zahájených *před* Pospíšilovou reformou v letech 2003–2008 s výsledky ukončených kárných řízení se soudci zahájených *po* Pospíšilově reformě v letech 2009–2014, tj. v období šesti let před účinností novely a v období šesti let po ní. Dále analyzujeme i konečná rozhodnutí vydaná v řízeních zahájených za existence federálního modelu, tj. v letech 1993–2002, abychom identifikovali další případné faktory, které by mohly ovlivnit interpretaci našich výsledků ve sledovaném období 2003–2014.

3.1 Metodologický prolog ke kvantitativní studii

Dopady Pospíšilovy reformy jsme zjišťovali skrze analýzu konečných rozhodnutí vydaných v kárných řízeních v období zhruba šesti let před účinností novely a šesti let po ní.⁵⁰ Pro srovnání jsme pak analyzovali i konečná rozhodnutí vydaná v řízeních zahájených za existence federálního modelu, tj. v letech 1993–2002. Zatímco rozhodnutí vydaná v řízeních zahájených poté, co Pospíšilova novela nabyla účinnosti, jsou veřejně a zdarma dostupná na webu Nejvyššího správního soudu, rozhodnutí vydaná v řízeních zahájených dříve jsme museli získat od ministerstva spravedlnosti. Všechna zpracovávaná rozhodnutí jsme pročetli, respektive v nich vyhledali určité konkrétní informace. Jednalo se o informace o: datu podání návrhu, návrhovateli (kdo jím byl, respektive v rámci které instituce působil), kárně stíhaném soudci (kde tento soudce působil a zda šlo o muže či ženu), kárném provinění (jak bylo v kárném řízení vymezeno), konečném způsobu vyřízení věci a případně i uloženém kárném opatření.

⁵⁰ Slovo „zhruba“ zde odkazuje na skutečnost, že novela nabyla účinnosti ke konci roku 2008, konkrétně 1. 10. 2008.

Tyto informace, tj. vzniklý datový soubor, jsme dále zpracovávali za užití R – jazyka a prostředí pro statistické výpočty a grafiku (verze 3.2.1). Při zpracovávání datového souboru jsme užili metod prosté deskriptivní statistiky. Je samozřejmostí, a upozorňujeme na to i dále, že samotná statistická analýza zpracovávaných rozhodnutí nemůže postihnout veškeré myslitelné dopady novelty, jsme nicméně přesvědčeni, že může přinést zajímavé a nanejvýš relevantní výsledky. Dále poukazujeme na skutečnost, že pro účely této knihy z důvodu omezeného prostoru nezohledňujeme mírně kolísající celkový počet soudců obecných soudů v České republice ve sledovaných letech 2003–2014,⁵¹ který byl klíčový zejména při interpretaci dat z 90. let 20. století, kdy se české soudnictví potýkalo s velkým nedostatkem soudců.⁵²

3.2 Burešův model (2003–2008)

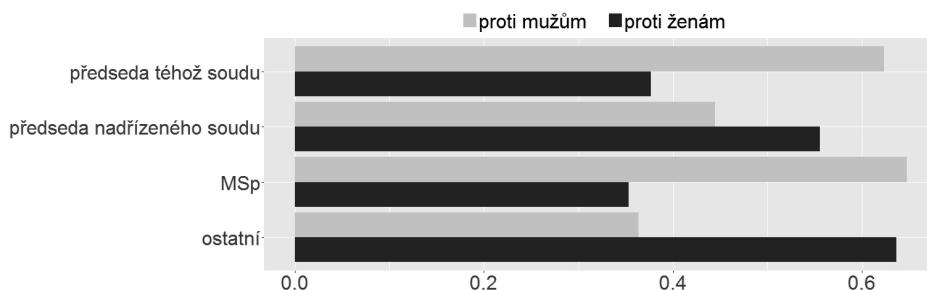
V této a následující podkapitole ve stručnosti shrneme základní údaje, které popisují návrhy, na jejichž základě byla v daných obdobích (před Pospíšilovou novelou a po ní) zahájena kárná řízení, a rozhodnutí, jež byla v těchto řízeních vydána. Zaměříme se tedy nejprve na období před Pospíšilovou novelou.

Za existence Burešova modelu kárného postihování soudců bylo před kárnými senáty zahájeno celkem 200 kárných řízení, z toho naprostá většina (konkrétně 154, tj. 77 %) na návrh předsedy téhož soudu, na kterém působil kárně stíhaný soudce. Ostatní navrhovatelé byli co do počtu podaných návrhů poměrně neaktivní. Na návrh předsedů nadřízených soudů bylo zahájeno 18 (9 %) a na návrh ministra spravedlnosti 17 (8,5 %) řízení. V 11 případech (5,5 %) pak byla věc kárnému soudu postoupena orgánem příslušným k projednání přestupku. Větší část kárných řízení (59,5 %) byla vedena proti soudcům-mužům. Jak je patrné z grafu č. 1, procentuálně nejvíce proti soudcům-mužům podávali kárné návrhy ministři spravedlnosti. Více návrhů proti mužům než proti ženám podávali také předsedové soudů, na nichž tito soudci působili. Naopak větší podíl návrhů směřujících vůči ženám podávali předsedové nadřízených soudů. Konečně proti ženám byla vedena velká většina kárných řízení zahájených na základě postoupení věci orgánem příslušným k projednání přestupku.

⁵¹ Tohoto zjednodušení jsme si vědomi, nicméně v letech 2003–2014 byl český soudcovský stav již naplněn a rozdíly v počtu soudců v tomto období jsou zanedbatelné. Srov. KOSAR, David. *Perils of Judicial Self-Government*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 216 a Annex C.

⁵² Počátkem 90. let 20. století chyběly v českém soudnictví oproti směrným číslům stovky míst. Srov. KOSAR, David. *Perils of Judicial Self-Government*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 190–191 a Annex C.

Graf č. 1 Podíl návrhů podaných proti mužům a proti ženám v celkovém počtu návrhů podaných jednotlivými typy navrhovatelů před novelou

Nejvíce návrhů v daném období směřovalo proti soudcům okresních soudů. Konkrétně proti nim bylo vedeno 148 kárných řízení (74 %). Celkem 47 řízení (23,5 %) pak bylo vedeno proti soudcům krajských soudů, čtyři řízení (2 %) proti soudcům soudu Nejvyššího či Nejvyššího správního a konečně jediné řízení bylo vedeno proti soudci vrchního soudu.⁵³ Výrazná převaha návrhů směřujících proti soudcům okresních soudů byla pravidlem pro všechny typy navrhovatelů.⁵⁴ Soudci okresních soudů mezi kárně stíhanými dále výrazně převažovali jak ve skupině stíhaných soudkyň, tak ve skupině stíhaných soudců-mužů.

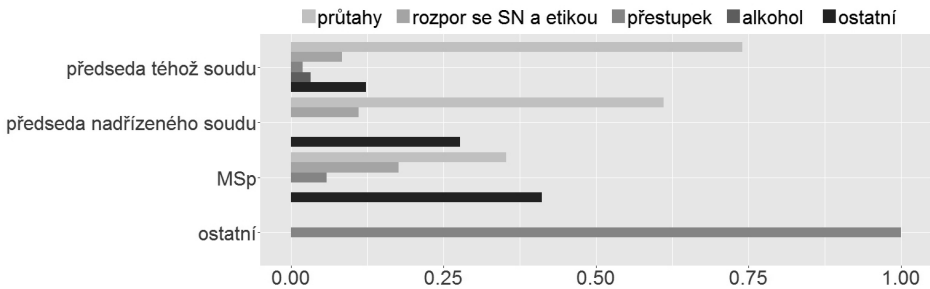
Zdaleka nejčastěji byli soudci v letech 2003 až 2008 stíháni pro kárné provinění spočívající v zapříčinění neodůvodněných průtahů v řízeních. Pro tento typ kárného provinění byli stíháni soudci ve 131 řízeních (65 %). Celkem 18 řízení (9 %) bylo vedeno proti soudcům proto, že se měli dopustit jednání jsoícího v rozporu se soudcovskou nezávislostí a etikou, v 15 řízeních (7,5 %) byli soudci stíháni pro přestupek a v pěti řízeních (2,5 %) pro problémy plynoucí z požití alkoholu. Ve zbylých 31 řízeních kárné provinění spočívalo ve skutku, který nelze zařadit ani do jedné z právě uvedených kategorií. Graf č. 2 ilustruje skutečnost, že z řízení zahájených na návrh předsedů soudů se naprostá většina týkala právě průtahů. Naopak ministr spravedlnosti podal mírně větší podíl kárných návrhů proti soudcům pro ostatní kárná provinění, například pro porušení povinností orgánu státní správy,⁵⁵ přidělení věci soudci v rozporu s rozvrhem práce nebo pro porušení jiných povinností předsedy soudu. Z grafu č. 3 je pak patrné, že zatímco muži byli častěji stíháni pro jednání v rozporu se soudcovskou nezávislostí a etikou než pro přestupek, u žen tomu bylo naopak.

⁵³ Zajímavější by samozřejmě bylo, kdybychom znali například podíl počtu soudců okresních soudů, proti kterým bylo vedeno kárné řízení, v celkovém počtu okresních soudců. Pro takovou statistiku nám nicméně chybí údaje.

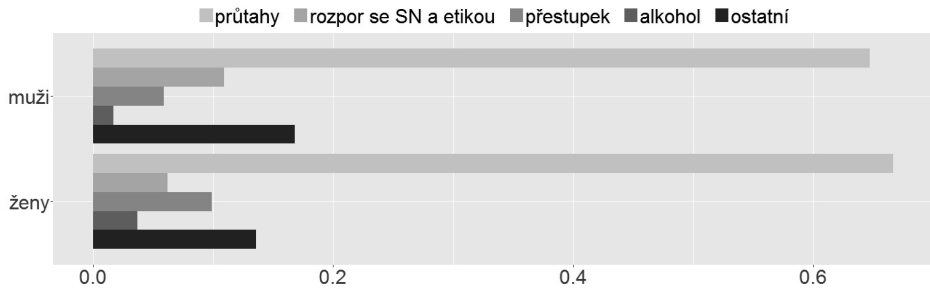
⁵⁴ Pokud zde a na jiných místech neuvádíme grafy, které by ilustrovaly popisované skutečnosti, je to z důvodu úspory místa. Tyto (stejně jako i v textu uvedené) grafy, stejně jako i celý datový soubor, který byl podkladem pro jejich zpracování, autoři samozřejmě na vyžádání rádi poskytnou.

⁵⁵ Srov. dvě řízení neúspěšně vedená proti tehdejšímu předsedovi Krajského soudu v Brně Jaromíru Pořízkovi.

Graf č. 2 Podíl řízení vedených proti soudcům pro jednotlivé typy kárných provinění v celkovém počtu řízení zahájených na návrh jednotlivých typů navrhovatelů před novelou

Graf č. 3 Podíl řízení vedených proti soudcům pro jednotlivé typy kárných provinění v celkovém počtu řízení vedených proti mužům a proti ženám před novelou

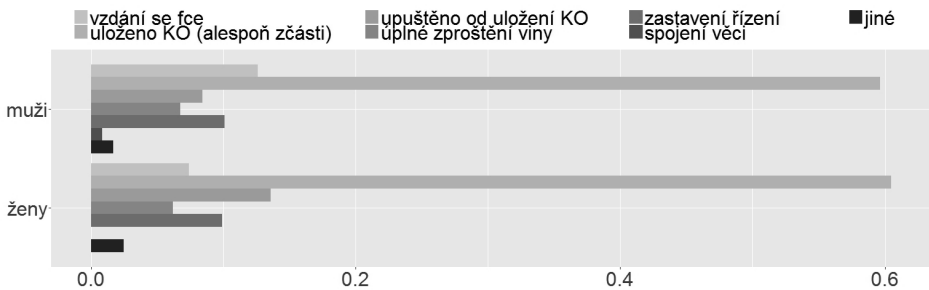
Z řízení, která proběhla podle Burešova modelu, skončila naprostá většina pro stíhané soudce špatně, jelikož ve 120 z nich (60 %) došlo k uložení kárného opatření a v průběhu 21 z nich (10,5 %) se kárně stíhaný soudce vzdal své funkce. Stejný počet řízení, který vedl k tomu, že se soudce vzdal funkce, vyústil v upuštění od uložení kárného opatření. Pouze ve 13 řízeních (6,5 %) byl stíhaný soudce viny úplně zproštěn. Ve zbývajících případech došlo k zastavení řízení (20, tedy 10 %),⁵⁶ ke spojení věci (1, tedy 0,5 %) a k výsledku jinému (4, tedy 2 %), kdy byly případy postoupeny orgánu příslušnému k projednání přešůpku či došlo například k tomu, že se soudkyně stíhaná proto, že vydala pokyn nepochybně do budovy soudu osoby s mobilním telefonem, vzdala funkce předsedkyně soudu. Podíl jednotlivých výsledků řízení na celkovém počtu řízení zahájených na návrh jednotlivých typů navrhovatelů se příliš nelišil. Za zmínku stojí snad jen to, že zatímco z řízení zahájených na návrh předsedů soudů skončila větší část uložení kárného opatření než tím, že se stíhaný soudce vzdal funkce, v případě řízení zahájených na návrh ministra spravedlnosti byly tyto počty stejné. Stejně tak je na okraj možno zmínit, že z řízení vedených

⁵⁶ K zastavení řízení docházelo především proto, že byly návrhy na zahájení daných kárných řízení podány opožděně, nebo například z důvodu úmrtí kárně stíhaného soudce.

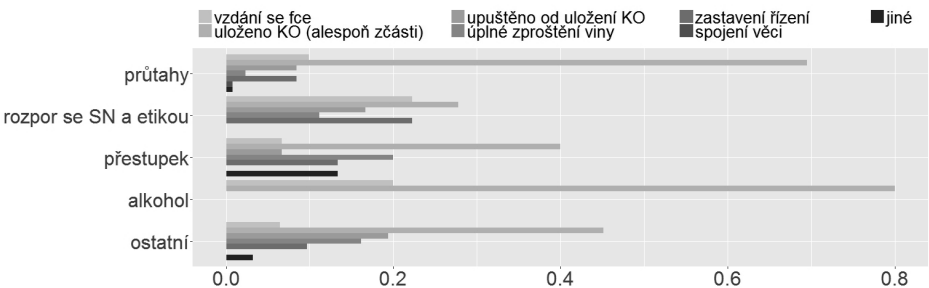
proti soudcům vrchních či dvou vrcholných soudů ani jedno neskončilo uložením kárného opatření, dvě však vyústila v to, že se stíhaný soudce vzdal funkce.

Zajímavý však opět může být genderový aspekt. Z grafu č. 4 je totiž patrné, že muži se funkce vzdávali častěji (ve větším podílu případů) než ženy. Navíc zatímco řízení vedená proti mužům skončila častěji právě z tohoto důvodu než tím, že by byl soudce viny zproštěn, u žen tomu bylo naopak. Lze ještě dodat, že největší podíl řízení ukončených v důsledku toho, že se stíhaný soudce vzdal funkce, je v rámci řízení vedených pro jednání jsoucí v rozporu se soudcovskou nezávislostí a etikou. Dále ještě můžeme zmínit, že kárné soudy soudce stíhané pro problémy spojené s požitím alkoholu na rozdíl od soudců stíhaných z jiných důvodů nikdy úplně nezprostitly viny ani v jejich případech neupustily od uložení kárného opatření. Tyto skutečnosti ilustruje graf č. 5.

Graf č. 4 Podíl jednotlivých výsledků řízení v celkovém počtu řízení vedených proti mužům a proti ženám před novelou

Graf č. 5 Podíl jednotlivých výsledků řízení v celkovém počtu řízení vedených před novelou pro jednotlivé typy kárných provinění

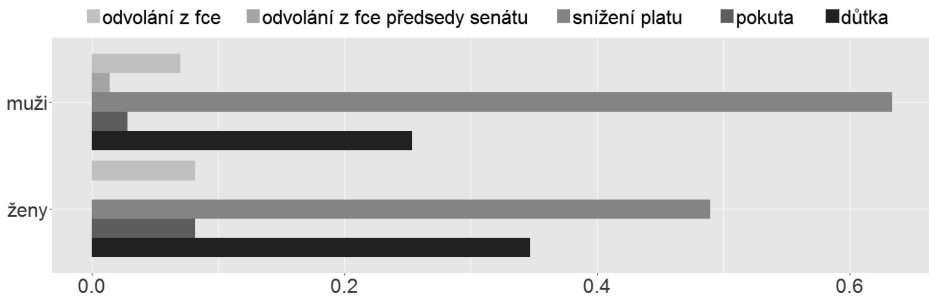

Co se týče kárných opatření ukládaných za existence Burešova modelu kárného řízení se soudci, ze 120 řízení, která v uložení kárného opatření vyústila, bylo v 69 řízeních (57,5 %) soudcům uloženo snížení platu. Nejčastěji bylo soudcům uloženo konkrétně snížení platu o 10 % na tři měsíce.⁵⁷ Druhou největší část kárných opatření tvořily důtky (35, asi 29 %), následovalo odvolání z funkce (9, tj. 7,5 %)

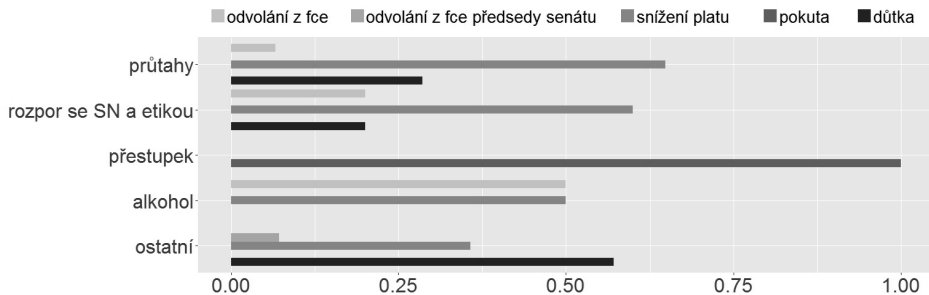
⁵⁷ Toto kárné opatření bylo konkrétně uloženo v 16 řízeních.

a pokuta (6, tj. 5 %). V jednom řízení pak byl kárně stíhaný soudce odvolán z funkce předsedy senátu. Zajímavé může být, že ministři spravedlnosti se odvolání soudce nepodařilo dosáhnout ani jednou, všechna řízení, která vyústila v uložení tohoto kárného opatření, byla zahájena z návrhu předsedů soudů. Jak je pak patrné z grafu č. 6, zatímco ženy i muži, kterým bylo uloženo kárné opatření, byli odvoláváni z funkce procentuálně srovnatelně,⁵⁸ kárně postiženým ženám byly procentuálně více než kárně postiženým mužům ukládány důtky a naopak méně kárné opatření ve formě snížení platu. Podíl jednotlivých kárných opatření na celkovém počtu kárných opatření uložených pro jednotlivé typy kárných provinění zobrazuje graf č. 7. Mimo jiné z něj lze vyčíst, že procentuálně nejvíce byli soudci odvoláváni z funkce v řízeních vedených proti soudcům pro problémy spojené s požitím alkoholu a že procentuálně nejčastěji byl soudcům snižován plat v řízeních vedených pro průtahy.

Graf č. 6 Podíl jednotlivých typů kárných opatření v celkovém počtu kárných opatření uložených mužům a ženám v řízeních zahájených před novelou

Graf č. 7 Podíl jednotlivých typů kárných opatření v celkovém počtu kárných opatření uložených v řízeních vedených pro jednotlivé typy kárných provinění před novelou

⁵⁸ Z řízení vedených proti ženám, která vyústila v uložení kárného opatření, 4 (tj. asi 8 %) skončila právě odvoláním stíhané soudkyně z funkce. Odvolaných soudců bylo sice nominálně o jednoho více, nicméně v celkovém počtu řízení vedených proti mužům a ukončených uložením kárného opatření toto číslo tvoří jen 7 %. Tento rozdíl je ale spíše nepatrný.